

Convenant Bancaire sector

- **Start:** 28 oktober 2016
- **Looptijd:** Het convenant heeft een looptijd tot en met 31 december 2020
- **Partijen:** 13 Nederlandse banken, de Nederlandse Vereniging van Banken, twee vakbonden, drie Ngo's en de Nederlandse overheid
- **Secretariaat:** SER als onafhankelijk secretariaat
- **Kerntaak CNV:** Deelname aan de stuurgroep en deelname in de werkgroep Matrix en Supply Chain

Internationaal

WAAROM EEN CONVENANT VOOR DE BANKENSECTOR?

Via de verstrekking van financiering aan Nederlandse en buitenlandse klanten komen banken mogelijk in aanraking met mensenrechtenschendingen. Vandaar dat banken al sinds lange tijd hun (zakelijke) klanten en de ketens onder de loep nemen om zicht te krijgen op mogelijke (risico's op) misstanden. Banken kunnen een grote rol spelen op het gebied van mensenrechten door hun invloed op zakelijke klanten te gebruiken. Ze kunnen eraan bijdragen dat kinderarbeid of gedwongen arbeid in hun productieketens verdwijnt. Banken nemen zo een actieve rol in klanten aan te spreken op misstanden bij deze klanten zelf of in hun toeleveringsketens. Banken maken met dit IMVO-convenant afspraken over de concrete invoering van de UN Guiding Principles on Business and Human Rights en de OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen.

“De ondertekening van dit bankenconvenant is niet zo zeer een heuglijk, maar vooral een noodzakelijk feit om Decent Work te bevorderen.”

*Maurice Limmen,
voorzitter CNV*

WELKE PARTIJEN NEMEN DEEL AAN DIT CONVENANT?

Het convenant is onderschreven door 13 Nederlandse banken en de Nederlandse Vereniging van Banken (NVB) en geldt voor hun financieringen waar ook ter wereld. De NVB poogt nog meer banken aan boord te halen.

Om de impact van het convenant te vergroten streven partijen ernaar om ook in internationaal verband vergelijkbare afspraken te maken. Daartoe zullen partijen onder meer de Europese bankensector, de Europese Unie (EU) en de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO) benaderen.

WAT IS HET DOEL VAN DE DEELNEMENDE PARTIJEN MET HET CONVENANT?

Dit convenant wil bijdragen aan het voorkomen van mensenrechtenschendingen en aan de compensatie van slachtoffers. Door het convenant worden banken ondersteund om in hun bedrijfsvoering nog beter mensenrechtenrisico's te kunnen identificeren en daar acties op te ondernemen. De banken streven ernaar om te investeren in individuele, institutionele en corporate klanten die mensenrechten respecteren. Daarbij kan het gaan om aspecten als arbeidsomstandigheden, vakbondsvrijheid, kinderarbeid en landrechten.

HET CONVENANT BANCAIRE SECTOR HEEFT IN HET BIJZONDER ALS DOEL:

- Specifieke risico's substantieel te verkleinen binnen een realistische termijn voor groepen die negatieve effecten ervaren. Het gaat hier om risico's in de ketens van zakelijke klanten van Nederlandse banken.
- Een gezamenlijke oplossing te bieden voor mensenrechtenschendingen die banken niet geheel alleen kunnen oplossen, en waarvoor samenwerking met andere partijen nodig is.
- Voor de komende drie jaar afspraken te maken over mensenrechten 'due diligence', het niet verplaatsen van inheemse bevolkingsgroepen zonder hun vrijwillige, voorafgaande en geïnformeerde toestemming en transparantie. Er wordt aandacht besteed aan het voorkomen van mensenrechtenschendingen én aan compensatie van slachtoffers van mensenrechtenschendingen. Dit is o.a. essentieel voor vrede en verzoening in conflictgebieden.
- Gezamenlijk tools te ontwikkelen ter ondersteuning van 'due diligenceprocessen' om waardeketens in kaart te brengen in de sectoren palmolie, cacao en goud. Het gebrek

aan goede informatie over actuele en potentiële mensenrechtenmisstanden en een gebrek aan inzicht in de waardeketens in specifieke sectoren, zijn een uitdaging voor bedrijven en banken. Door samen te werken helpen de partijen uit dit convenant de banken in de uitvoering van hun verantwoordelijkheid voor mensenrechten.

- Om - naast afspraken over mensenrechten - in de toekomst meer afspraken te maken over andere onderwerpen uit de OESO-richtlijnen.

Het convenant is gericht op corporate leningen en project financieringsactiviteiten, en niet op vermogensbeheer. Ook de pensioen- resp. de verzekeringssector werken aan IMVO-convenanten. Echter, ook de bij dit convenant aangesloten banken zijn zelf bereid afspraken te maken over zijn vermogensbeheer.

HOE WORDT DE UITVOERING VAN HET CONVENANT GEORGANISEERD?

Om de uitvoering van dit convenant te ondersteunen is **een stuurgroep** ingesteld. Uitvoering vindt plaats onder onafhankelijk voorzitterschap van prof. Jacqueline Cramer, voormalig minister en SER-kroonlid. Elke partij vaardigt twee leden af (een vertegenwoordiger en vervanger). De stuurgroep neemt unanieme besluiten. Iedere partij kan om besluiten vragen in relatie tot het convenant. De stuurgroep is verantwoordelijk voor de dagelijkse zaken en nieuwe projecten. Zij houdt de activiteiten en resultaten in de gaten houden, belegt een jaarlijkse evaluatie, doet als nodig aanbevelingen voor verbetering en ontwikkelt een uitvoeringsplan. Een onafhankelijk secretariaat ondersteunt de stuurgroep.

WAT BETEKENT 'DUE DILIGENCE' IN HET KADER VAN HET BANKENCONVENANT?

Ook in dit convenant staat het doen van due diligence centraal, in het bijzonder op mensenrechten *(Zie de inleiding over IMVO-convenanten met meer uitleg over due diligence, pag. 5)*

Binnen het convenant is afgesproken dat aangesloten banken binnen een jaar na ondertekening een **beleid** ontwikkelen en publiceren, dat een commitment aan mensenrechten omvat, informatie geeft over de activiteiten waar de bank níet in investeert, een mensenrechten-due diligence-procedure uiteenzet en sector- en thematisch beleid ten aanzien van extra risicosectoren aangeeft. Via hun eigen duurzaamheidsbeleid kunnen banken aanvullende eisen opleggen aan bedrijven (binnen de grenzen die het internationale bancaire speelveld daarvoor toelaat). Door hun beleid te publiceren geven zij klanten, het publiek (en andere banken) inzicht in de normen die de bank stelt.

De **risico-analyse** die wordt gedaan is meer dan het in kaart brengen van materiele risico's voor de bank zelf. Het betekent ook dat er naar effectieve manieren gezocht wordt om deze risico's voor de *rights holders* van de cliënten van de bank in kaart te brengen. De **mensenrechten due diligence-processen** houden ook betrokkenheid van de klanten in op het gebied van mensenrechten.

Het convenant heeft een bijzondere focus op **transparantie en rapportage**. De banken zeggen toe om in 2017 in lijn met de [UN Guiding Principles Reporting Framework](#) te rapporteren. Banken zullen zelf meer transparantie bieden over de manier waarop zij hun verantwoordelijkheid ten aanzien van mensenrechten invullen, over hun investeringsportefeuilles, de screening van hun klanten en hun dialoog met klanten indien die onverhoopt toch betrokken raken bij mensenrechtenschendingen.

De banken erkennen hun verantwoordelijkheid voor het belang van een **klachtenmechanisme** en **genoegdoening** voor slachtoffers. Banken zetten binnen een jaar een klachtenmechanisme op voor eigen staf en voor dochtermaatschappijen. Dit is publiek toegankelijk voor werknemers, klanten en derden. Ook zullen banken hun klanten bij projectfinancieringen verplichten om een klachtenmechanisme voor (potentiële) slachtoffers van mensenrechtenschendingen op te zetten zoals vastgelegd in de OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen en de UN Guiding Principles for Business and Human Rights. Bij bedrijfsfinanciering met hoge risico's op mensenrechtenschendingen zullen zij hun klanten stimuleren om mensen die daardoor benadeeld kunnen worden de gelegenheid te geven om hun klachten kenbaar te maken.

WELKE AFSPRAKEN HEBBEN DE PARTIJEN ONDERLING GEMAAKT?

Dit convenant is pas succesvol als er op de werkvloer iets gaat veranderen, als de arbeidsomstandigheden van medewerkers aan het eind van de keten wezenlijk verbeteren. Dit wordt door een aantal werkgroepen getoetst:

WERKGROEP 1. Database/matrix

Er is veel aandacht voor het verstrekken van beschikbare informatie over mensenrechtenschendingen, zodat de accountmanagers van banken de juiste informatie hebben om het onderwerp mensenrechten te kunnen bespreken met de klant. De partijen zullen een gezamenlijke tool, een **database/matrix** ontwikkelen met als doel betrouwbare informatie over actuele en potentiële mensenrechten impact te leveren, waaronder de mensenrechtenthema's uit de OECD Guidelines, de UNGPs, de ILO-conventies en andere relevante verklaringen. Die bevat tevens specificaties over conflict- en hoge risico-gebieden en een aantal sectoren met hoge risico's. Die moet dienen als bron van informatie voor de 'due diligence', en om beleid te formuleren over sectoren en specifieke thema's. Banken kunnen mede op basis hiervan beslissingen nemen over financiering van projecten en ondernemingen. De database bouwt onder andere voort op al bestaande informatie uit publieke en commerciële bronnen. Het CNV is lid van deze werkgroep.

WERKGROEP 2. Ketens in kaart brengen

Verder helpen **ketenanalyses**, waarbij de hele keten van grondstof tot eindproduct in kaart wordt gebracht, de convenantpartijen hun kennis en krachten te bundelen, die ze vervolgens kunnen inzetten op plekken waar de kans op mensenrechtenschendingen het grootst is. De partijen spreken onderling af dat zij ketenanalyses uitvoeren op het gebied van mensenrechten in specifieke risico-sectoren. Als eerste zijn dit de hoge-risico sectoren palmolie-, cacao- en goudsector. Hierna volgt de gas en olie-industrie.

Er is specifieke aandacht voor de rechten en behoeften van kwetsbare groepen en individuen, zoals inheemse groepen, vrouwen, etnische groepen, kinderen, mensen met een handicap, migranten, minderheden. Specifieke aandacht is er voor arbeidsrechten, zoals vrijheid van vereniging en leefbaar loon.

Het resultaat van de ketenanalyse wordt gepubliceerd en benut voor onderling leren. De overheid zal gelijksoortige oefeningen promoten binnen de andere convenanten. Het CNV neemt deel aan deze werkgroep.

WERKGOEP 3. Invloed vergroten

Een andere afspraak binnen de kaders van dit convenant is dat de ondertekenaars aan de slag gaan met de manier waarop **banken effectief invloed** kunnen **uitoefenen** op hun klanten, gevoed met de kennis van Ngo's, vakbonden en overheid. Bedrijven die betrokken zijn bij slechte arbeidsomstandigheden of het oneerlijk onteigenen van land hebben allemaal een bankrekening of een lening. Dat geeft banken een belangrijke positie: zij kunnen hun invloed gebruiken om mensenrechtenschendingen door hun klanten tegen te gaan.

Een bank kan zijn zakelijke klant bijvoorbeeld vragen een concreet verbeterplan op te stellen voor het tegengaan van mensenrechtenschendingen. Zo'n plan kan gaan over kortere werktijden en een leefbaar loon en kan voorwaarde zijn voor een financieringsproject. Het convenant biedt geen garantie op het voorkomen van mensenrechtenschendingen, maar de bank zal klanten die financiering willen, wel vragen te laten zien wat er wordt gedaan op het gebied van mensenrechten. Dat dwingt die klanten om bijvoorbeeld bij hun palmolieplantages of infrastructuurprojecten de arbeidsrechten en landrechten van de lokale bevolking te respecteren. Daarnaast komen er klachtenprocedures voor de medewerkers in de productielanden. En banken zullen van hun klanten eisen dat ze bij projecten voor klachtenprocedures zorgen.

Om van elkaar te kunnen leren zullen de partijen, voor eind 2017, **gezamenlijk onderzoek** doen en **ervaringen (best practices) delen** over succesvolle manieren om invloed uit te oefenen op bedrijven in risicosectoren. Diepgaande en actuele kennis over mensenrechtensituaties en alle factoren die deze positief en negatief

kunnen beïnvloeden en de bereidheid deze kennis te delen, zijn noodzakelijk. Daarvoor is intensieve samenwerking tussen de partijen, die elk vanuit hun eigen perspectief over bruikbare informatie beschikken of daar toegang toe hebben, onontbeerlijk. Het onderzoek zal kijken naar de verschillende mogelijkheden die

er zijn om invloed uit te oefenen. Denk aan het uitoefenen van invloed door publieke beïnvloeding, het in gezamenlijkheid met andere banken beïnvloeden, het uitoefenen van traditionele commerciële druk, en het beïnvloeden door het delen en benutten van relevante kennis, netwerken en best practices.

HOE DRAAGT CNV INTERNATIONAAL BIJ AAN DE CONVENANTEN, EN WAT KUNNEN LOKALE PARTNERS BIJDAGEN?

De vakbonden, waaronder CNV Internationaal en haar lokale partners, en maatschappelijke organisaties spelen een onafhankelijke, kritische en constructieve rol in het convenant. De vakbonden dienen als klankbord voor gevoelige zaken.

Heel concreet is afgesproken dat CNV vooral bijdraagt aan:

- De ontwikkeling en uitvoering van de matrix /database.
- De analyse van de waardeketens van palmolie en cacao en waar mogelijk andere. Zo heeft de Indonesische vakbondspartner KSBSI bijgedragen aan het onderzoek over de palmolie en die kennis in Nederland gedeeld met de werkgroep in november 2017.

Ngo's en vakbonden helpen de banken om meer oog te krijgen voor het belang van leefbaar loon, vrije vakbonden en het tegengaan van kinderarbeid en andere opkomende issues. Dit doet het CNV via haar internationale netwerk dat veel ervaring en expertise heeft met de verbetering van arbeidsomstandigheden, mensenrechten-due diligence en procedures, de positie en opbouw van maatschappelijke organisaties in moeilijke omstandigheden, de bescherming van mensenrechtenverdedigers, onderzoek naar schendingen, het verzamelen van bewijs en het contact met overheden. Ook de jarenlange ervaring met het werken in conflictgebieden en het opkomen voor slachtoffers kan banken helpen hierover meer inzicht te krijgen.

Het CNV is, weliswaar in mindere mate, ook betrokken bij:

- De studie om invloed van banken te vergroten
- De werkgroep voor genoegdoening van slachtoffers
- De aansturing en monitoring van het convenant.

HOE VINDT RAPPORTAGE EN MONITORING PLAATS?

Er is een onafhankelijke monitoringscommissie die toeziet op de naleving van de afspraken en op de kwaliteit en de hoeveelheid van uitgevoerde activiteiten. De jaarlijkse voortgangsinformatie wordt door leden van het convenant aan het secretariaat geleverd. Dat deelt de informatie met deze commissie. De rapportage van deze commissie gaat via het secretariaat op vertrouwelijke basis terug naar de stuurgroep. Samen worden verbeterpunten besproken.

Het eerste jaarlijkse rapport verscheen in het derde kwartaal van 2017. Daarna volgt ieder tweede kwartaal een jaarlijkse rapportage. Deze bevat geen gevoelige informatie over de banken. Het laatste rapport wordt geleverd in 2019.

Meer informatie over de afzonderlijke convenanten
en links naar achtergrondinformatie vindt u online:

www.cnvinternationaal.nl/nl/mvo/mvo-convenanten

Informatie over overige convenanten wordt te zijner tijd toegevoegd

Over CNV Internationaal

Al meer dan 50 jaar steunt CNV Internationaal vakbondswerk in ontwikkelingslanden. Samen met partnerorganisaties beschermt en bevordert CNV Internationaal de rechten van werknemers op basis van het christelijk sociaal gedachtengoed. De sociale dialoog, het pluralisme van de vakbeweging en de individuele verantwoordelijkheid van de werknemers zijn daarbij kernwaarden. De missie van CNV Internationaal is om bij te dragen aan fatsoenlijk werk in ontwikkelingslanden door de positie van werknemers in zowel de formele als de informele economie te versterken via sterke sociale partners en door duurzaamheid in de keten te bevorderen. In Nederland draagt CNV Internationaal samen met de CNV Vakcentrale en vakbonden bij aan fatsoenlijk werk in ontwikkelingslanden via lobby, beleid en bewustwording. Het werk van CNV Internationaal is komende jaren vooral gericht op de thema's: sociale dialoog, arbeidsrechten in productieketens en (jeugd) werkgelegenheid en inzetbaarheid.

CNV Internationaal

Postbus 2475 • 3500 GL Utrecht

www.cnvinternationaal.nl

Foto's: CNV Internationaal, Bas de Meijer, Maarten Schuth en Paolo Proserpio

© 2018 CNV Internationaal

cnv Internationaal